

پیشبینی کیفیت تدریس معلمان بر اساس ذهنیت فلسفی و سرمایه روانشناختی

معصومه کریمی^۱، بهرنگ اسماعیلی شاد^۲ *

۱) دانش آموخته کارشناسی ارشد، گروه علوم تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران

۲) استادیار گروه علوم تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران

* مسئول: esmaeili@bojnourdiau.ac.ir

تاریخ پذیرش مقاله ۱۴۰۱/۰۴/۳۰

تاریخ دریافت مقاله ۹۸/۱۲/۰۷

چکیده

هدف از تحقیق تبیین رابطه ذهنیت فلسفی و سرمایه روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان ابتدایی بود. تحقیق از نظر هدف از نوع تحقیقات کاربردی و از نظر روش، توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل تمامی معلمان ابتدایی شهر بجنورد (۱۸۱۴ نفر) می‌باشد که از نمونه گیری تصادفی طبقه‌ای برای نمونه گیری استفاده شد (حجم نمونه ۲۵۳ نفر). ابزار پژوهش شامل پرسشنامه های ذهنیت فلسفی (جهانگیری، ۱۳۹۳)، سرمایه روانشناختی لوتانز (۲۰۰۷) و کیفیت تدریس (۲۰۰۳) که میزان آلفای کرونباخ آنها به ترتیب ۰/۷۱-۰/۸۷-۰/۹۱ بود. جهت تجزیه و تحلیل داده از آمار توصیفی و استنباطی شامل ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام با کمک نرم افزار SPSS 23 استفاده گردید. نتایج نشان می‌دهد که همبستگی بین سرمایه روانشناختی و ذهنیت فلسفی معلمان با ۰/۱۸ و ذهنیت فلسفی با کیفیت تدریس معلمان برابر با ۰/۱۴ بوده که می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار می‌باشد، ولی همبستگی بین سرمایه روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان برابر با ۰/۷ بوده که با توجه به سطح معناداری زیر ۵ درصد، معنادار نمی‌باشد.

کلید واژه گان: ذهنیت فلسفی، سرمایه روانشناختی، کیفیت تدریس، معلمان ابتدایی.

مقدمه

پذیرد. تدریس فرآیند انتقال مهارتها، نگرشها و ارزشهایی است که باعث ایجاد تغییراتی در رفتار فراگیر م گردد (نگانگ^۱ و همکاران، ۲۰۱۵). کیفیت تدریس^۲ نقشی اساسی در کیفیت یادگیری ایفا می کند (شهیدی، ۱۳۹۱: ۵۰). کیفیت تدریس، فرآیندی است که سازنده ترین و مفیدترین تجربه یادگیری را برای فراگیران به ارمغان می آورد و این تجربه ممکن است شامل ابعاد زیر باشد: بهبود ادراک و توانایی استفاده از ایده های مطرح شده در دروس، تغییر در نگرش، اشتیاق نسبت به نظم و مکانی که در آن تلاش علمی صورت می گیرد، رشد ذهنی، بهبود

آموزش و پرورش در حکم زیربنای توسعه هر جامعه از اهمیتی ویژه برخوردار است چراکه آموزش و پرورش، محور توسعه و موتور محرکه ایجاد تحول در جامعه و کانون اصلی تربیت منابع انسانی متخصص و آموزش دیده است و می‌تواند با برخورداری از ایده‌ها و اندیشه‌های نو، حرکت رو به رشد جامعه را تسریع بخشد (شهبازی، و ناظم؛ ۱۳۹۷: ۷۰). آموزش و پرورش به معلمان آگاه و توانمند نیاز دارد که بتوانند اهداف نظام تعلیم و تربیت را محقق نمایند (کیفی بجستانی و ولی پور ابراهیمی؛ ۱۳۹۴). در میان وظایف مختلف معلمان و نظام آموزشی، مقوله تدریس، فنی ترین و اصلی ترین کارکرد نظام های آموزشی در نظر گرفته می شود که باید ماهرانه انجام

^۱ .Nang

^۲ . quality of teaching

کرد که به تازگی وارد ادبیات رفتار سازمانی شده است و ریشه در نهضت روان‌شناسی مثبت‌گرا دارد (لوتانز و جنسن^۵، ۲۰۰۱). از نظر لوتانز (۲۰۰۷) سرمایه روان‌شناختی سازه‌ای ترکیبی و به هم پیوسته است که چهار مولفه ادراکی - شناختی امیدواری^۶، تاب‌آوری^۷، خوشبینی^۸ و خودکارآمدی^۹ را در بر دارد.

پژوهش‌ها نشان می‌دهد که سرمایه روان‌شناختی بالا در معلمان موجب اثربخشی بیشتری در تدریس می‌شود به گونه‌ای که سرمایه روان‌شناختی و مولفه‌های آن باعث ایجاد انگیزه و شور و خلاقیت بیشتری در معلمان می‌شود و این امر به صورت مستقیم و گاهی غیر مستقیم بر کیفیت و اثربخشی تدریس معلمان تاثیر بسزایی ایفا می‌نماید (مظلومیان و دهقان خلیلی، ۱۳۹۷؛ رستگار و قلی‌زاده، ۱۳۹۵).

از سوی دیگر، پژوهش‌ها نشان می‌دهند که توفیق و شکست برنامه‌ها به نوع تفکر و بینش معلمان بستگی دارد و از آنجایی که سازمان آموزش و پرورش نیاز به افرادی دارد که از طریق تلاش پیوسته برای آشکار سازی خصوصیات مانند جامعیت، تعمق و انعطاف پذیری در طرز تفکر خویش، به تدریج متحول می‌شوند و با کفایت و رضایت روزافزون به صورت فلسفی بیندیشند، بنابراین ایجاد هرگونه دگرگونی در عرصه تعلیم و تربیت، تغییر در نحوه تفکر و نگرش فلسفی معلمان را ضروری می‌کند (شهبازی دستجردی و میرشاه جعفری، ۱۳۸۸: ۴۲). لازمه رشد فکری، ایجاد ویژگی‌هایی نظیر باز بودن در چینه‌های فکری، گستردگی افق اندیشه، گشودگی فضای اندیشه و انعطاف پذیری است. خاستگاه تفکر فلسفی، ذهن فلسفی^{۱۰} می‌باشد (رهبری و شهبازی افراکتی؛ ۱۳۹۷). فیلیپ اسمیت معتقد است مساله اساسی تربیت، رشد قوه تفکر است و برای پرورش آن ابزارهایی لازم است که یکی از آنها ذهنیت فلسفی است. از نظر او ذهنی فلسفی

در مهارتهای خاص مانند نوشتن و خواندن انتقادی، ارتباطات شفاهی، تحلیل، ترکیب و تعمیم باشد (ویمر^۱، ۲۰۰۹). فینیک^۲ (۲۰۰۹) کیفیت تدریس را حاصل سازگاری بین شش جزء شامل ویژگی‌های فراگیران، ویژگی‌های معلم، تصمیمات برنامه درسی معلم، رفتار کلاسی معلم، میزان یادگیری و عوامل وابسته به محیط می‌داند (معروفی، کیامنش، مهرمحمدی و همکاران، ۱۳۸۶). کر^۳ (۲۰۱۵) معتقد است اهمیت و ضرورت کیفیت تدریس در این است که تدریس خوب و با کیفیت به توسعه بینش، درک، قضاوت و حساسیت بستگی دارد.

برای حصول کیفیت تدریس، توجه به عوامل تشکیل دهنده کلاس ضروری است و موفقیت در آن بر دوش مهم‌ترین و با ارزش‌ترین سرمایه سازمانهای آموزشی یعنی معلمان توانمند می‌باشد. توانمند سازی فرایند قدرت بخشیدن به افراد می‌باشد تا حس اعتماد به نفس خویش را تقویت نمایند و بر احساس ناتوانی و درماندگی خود چیره شوند که منجر به بسیج انگیزه‌های درونی افراد خواهد شد (وتن و کمرون^۴، ۲۰۰۰). در یک مفهوم کلی توانمندسازی به معنی دادن قدرت انجام کار به کارکنان می‌باشد (ایران زاده و بابایی، ۱۳۸۸). امروزه این موضوع که آیا توانمندسازی می‌تواند به وسیله ویژگی‌های شخصیتی افراد پیش بینی شود، توجه بسیاری از صاحب نظران را به خود جلب کرده است و اینکه توانمندسازی برای چه افرادی، با داشتن چه ویژگی‌های شخصیتی زمینه بیشتری برای ظهور خواهد داشت؟ شناخت این ویژگی‌ها از چند نظر حائز اهمیت می‌باشد یکی اینکه دیگران نیز می‌توانند این ویژگی‌ها را در خود پرورش دهند و دیگر آنکه به مسئولین جامعه کمک می‌کند تا شرایط لازم برای توانمندسازی نیروی انسانی را فراهم آورند (رضائی جندانی، هویدا و سماواتیان، ۱۳۹۴). در این زمینه می‌توان از مفهوم سرمایه روان‌شناختی یاد

⁵ . Luthans, S. M. Jensen

6 Hope

7 Resilience

8 Optimism

9 Self -Efficacy

¹⁰ . philosophical Mindedness

¹ . Weimer

2- Fink

3- Carr

4 . Whetten & Kemron

یافته‌های حمزه لو و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه بین گرایش‌های مذهبی، ذهنیت فلسفی و کیفیت تدریس معلمان دوره ابتدایی، نشان می‌دهد که بین ذهنیت فلسفی معلمان و مدیریت کارآمد کلاسی، ایجاد جو یادگیری با امنیت و برانگیزنده معلمان، وضوح تدریس آنان و متناسب سازی تدریس آنان رابطه وجود دارد.

کوشی و سلطانی (۱۳۹۴) نشان دادند که رابطه خطی مثبت و معنادار بین ابعاد ذهنیت فلسفی (جامعیت، تعمق و انعطاف پذیری) با کیفیت تدریس اعضای هیئت علمی وجود دارد و این سه بعد از ذهنیت فلسفی قادر به پیش بینی کیفیت تدریس استادان هستند.

شهبازی دستجردی و میرشاه جعفری (۱۳۸۸) در پژوهشی رابطه بین ذهنیت فلسفی و روش تدریس دبیران مدارس متوسطه شهر اصفهان را بررسی کردند، نتایج نشان داد که بین ذهنیت فلسفی و ابعاد آن شامل جامعیت، تعمق و انعطاف پذیری با روش تدریس دبیران براساس متغیرهای جنسیت، رشته تحصیلی و سابقه خدمت نیز همبستگی معنادار مشاهده شد. آن‌ها دریافتند که دبیرانی که در برابر امور و مسائل مختلف تنها به جنبه‌های ظاهری بسنده نمی‌کنند و درباره جنبه‌های اساسی هر موقعیت تفکر و تعمق می‌کنند، توجه آن‌ها به سمت و سوی روش‌های تدریس فعال است.

روش شناسی

تحقیق از نظر هدف از نوع کاربردی است و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه هدف در این تحقیق تمامی معلمان دوره ابتدایی ناحیه ۱ و ۲ شهر بجنورد می‌باشند.

دارای ابعاد جامعیت، تعمق و انعطاف می‌باشد (اسمیت، ۱۳۸۲).

پژوهشهای مختلف نشان می‌دهند که کیفیت تدریس معلمان بر اساس ذهنیت فلسفی آنان قابل پیشبینی است (لطیف و حسین زاده، ۱۳۹۷؛ طباطبایی و اعظمی، ۱۳۹۷؛ طالبی و آزاد اندیش، ۱۳۹۶؛ کوشی و سلطانی، ۱۳۹۴).

با عنایت به آنکه کیفیت تدریس ارائه شده توسط مدرسان از جمله مهم‌ترین مسائلی است که از یک سو بازخورد مناسب برای تجزیه و تحلیل مسائل آموزشی، تصمیم‌گیری‌های اساسی و برنامه ریزی راهبردی در اختیار مسئولان و دست اندرکاران آموزش قرار می‌دهد و از سوی دیگر اعضای وزارت آموزش و پرورش با آگاهی از عواملی که باعث بهبود کیفیت تدریس آنان خواهد شد، می‌توانند تدریس خود را از نظریه انتقال دانش به سمت ایجاد ساخت دانش توسط فراگیر و فعال کردن فراگیر یا به عبارتی روش تدریس خود را رفتارگرایی به سمت سازنده‌گرائی سوق دهند (غلامی، ۱۳۹۱: ۳۱)؛ فلذا این تحقیق درصدد پاسخگویی به این سؤال است که آیا بین ذهنیت فلسفی و سرمایه روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان ابتدایی رابطه وجود دارد؟

برخی پژوهشهای انجام شده در این حوزه عبارتند از: نتایج تحقیق لطیف و حسین زاده (۱۳۹۷) نشان داد که میان ذهنیت فلسفی و ابعاد آن (جامعیت؛ تعمق و انعطاف پذیری) با نگرش به روش‌های تدریس فعال استادان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه رابطه وجود دارد. طباطبایی و اعظمی (۱۳۹۷) در پژوهش «رابطه ذهنیت فلسفی و سرمایه‌های روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان دوره ابتدایی شهر کرمانشاه» به این نتیجه دست یافتند که بین متغیرهای ذهنیت فلسفی و سرمایه‌های روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان رابطه معنادار و همبستگی مثبتی وجود دارد. طالبی و آزاد اندیش (۱۳۹۶) و انصاری و اسدی (۱۳۹۶) به این نتیجه دست یافتند که ذهنیت فلسفی و سرمایه‌های روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان رابطه دارند.

جدول ۱- جامعه آماری

جنس	ناحیه/نوع منطقه	ابتدایی
زن	ناحیه ۱ (روستایی)	۳۶۹
	ناحیه ۲ (شهری)	۵۴۴
مرد	ناحیه ۱ (روستایی)	۲۵۸
	ناحیه ۲ (شهری)	۳۳۳

✓ نمره بین ۴۰ تا ۸۰: میزان سرمایه روانشناختی در حد متوسطی می باشد.

✓ نمره بالاتر از ۸۰: میزان سرمایه روانشناختی در حد بالایی می باشد.

ب) پرسشنامه کیفیت تدریس (۲۰۰۳) دارای ۲۰ آیتم بود که کیفیت تدریس را به صورت سازه‌ای ۴ عاملی اندازه‌گیری می‌کند. عامل طرح درس که گویه‌های ۳، ۴، ۵ را شامل می‌شود. گویه‌های ۱، ۲، ۷ و ۸ مربوط به عامل اجرای تدریس می‌باشد. همچنین گویه‌های ۱۱، ۱۴، ۱۵، ۱۸ و ۱۹ مربوط به عامل ارزشیابی از تدریس می‌باشند. در حالی که گویه‌های ۶، ۹، ۱۰، ۱۲، ۱۳، ۱۶، ۱۷ و ۲۰ روابط بین فردی را اندازه می‌گیرند. کلیه گویه‌های پرسشنامه بر روی یک طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از خیلی کم تا خیلی زیاد می‌باشند. شعبانی ورکی و حسین قلی زاده (۱۳۹۰) ساختار چهار عاملی این ابزار را مورد تأیید قرار داده و ضریب اعتبار این پرسشنامه را برای کل مقیاس ۸۶/۵۵ گزارش کردند؛ کمترین نمره ۲۰ و بالاترین نمره ۱۰۰ در این پرسشنامه خواهد بود که نمرات بالاتر از ۶۰ نشان دهنده کیفیت تدریس مطلوبتر است.

ج) پرسشنامه ذهنیت فلسفی (جهانگیری، ۱۳۹۳): این پرسشنامه ۴۲ گویه دارد و شامل ۳ متغیر می‌باشد که عبارتند از جامعیت، تعمق و انعطاف پذیری. سؤالات مربوط به مؤلفه‌ها عبارتند از:

جامعیت: ۲-۵-۱۱-۱۲-۱۵-۱۹-۲۰-۲۲-۲۵-۲۶-

۲۷-۲۹-۳۲-۳۵-۴۱

تعمق: ۱-۴-۸-۹-۱۰-۱۴-۱۷-۱۸-۲۸-۳۳-۳۷-۳۸-

۴۰-۴۲

در این تحقیق به علت وجود ناحیه ۱ و ۲ (روستایی و شهری) و متناسب با هر دو جنس (مؤنث و مذکر) از نمونه گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب متناسب استفاده شده است که در آن نسبت فراوانی هر طبقه از نمونه، با نسبت آن طبقه در جامعه آماری یکسان است. بنابراین حجم کلی نمونه برابر با ۲۵۳ نفر از مقطع ابتدایی برمبنای ناحیه ۱ (روستایی) و ناحیه ۲ (شهری) و برمبنای جنسیت می‌باشد. زن روستایی (۶۵ نفر)، زن شهری (۷۷ نفر)، مرد روستایی (۵۲ نفر) و مرد شهری (۵۹ نفر).

برای جمع‌آوری اطلاعات مربوط به این تحقیق از مطالعه بر روی اسناد و مدارک (آرشیو- کتابخانه) و ابزار پرسشنامه استفاده شد.

الف) پرسشنامه استاندارد سرمایه روانشناختی لوتانز

(۲۰۰۷): در این تحقیق منظور از سرمایه روانشناختی نمره‌ای است که پاسخ دهندگان به سؤالات ۲۴ گویه‌ای پرسشنامه سرمایه روانشناختی می‌دهند؛ این پرسشنامه دارای ۴ بعد به صورت ذیل است:

جدول ۲- مؤلفه های پرسشنامه سرمایه روانشناختی

مؤلفه‌ها	تعداد سؤالاها	شماره سؤالاها
خودکارآمدی	۶	۱-۶
امیدواری	۶	۷-۱۲
تاب آوری	۶	۱۳-۱۸
خوش بینی	۶	۱۸-۲۴

مقیاس درجه‌بندی سؤالاها پرسشنامه پژوهش مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت است:

✓ نمره بین ۲۴ تا ۴۰: میزان سرمایه روانشناختی در حد پایینی می‌باشد.

سرمایه	۳۹	۱۳۴	۸۷/۴۵	۱۹/۷۰۵
روانشناختی				
کیفیت تدریس	۲۷	۹۵	۵۸/۴۹	۱۳/۲۵۶

برای انجام آزمون‌های آمار پارامتریک، علاوه بر فاصله‌ای بودن مقیاس اندازه‌گیری متغیرها، وجود شرایط بهنجار بودن توزیع متغیرها و نرمال بودن ضروری است. اگر داده‌ها دارای توزیع نرمال باشند امکان استفاده از آزمون پارامتریک وجود دارد و در غیر این صورت بهتر است از آزمون ناپارامتریک استفاده کنیم. جهت بررسی نرمال بودن توزیع جامعه از آزمون کالموگروف-اسمیرنوف استفاده شد. این آزمون یکی از آزمون‌های نیکویی برازش است. پس از تحلیل SPSS در برونداد آزمون کولموگروف - اسمیرنوف اگر آزمون معنی دار بود یعنی p کوچک‌تر از $0/05$ بود، به معنی این است که توزیع نرمال نیست و باید آزمون ناپارامتریک استفاده گردد.

جدول ۴- نتایج آزمون کولموگروف- اسمیرنوف

متغیرها	مقدار آماره	سطح معناداری
ذهنیت فلسفی	۲/۲۲	۰/۰۰
سرمایه روانشناختی	۱/۶۹	۰/۰۶
کیفیت تدریس	۲/۱۴	۰/۰۰

همان‌طوری که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، سطوح معناداری به دست آمده از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف بیانگر این است که این فرضیه در دو متغیر خود پنداره و هوش هیجانی "نمونه موردنظر نرمال نیست" وجود دارد چرا که اگر Sig کوچک‌تر از ۵ صدم بوده یعنی آزمون معنی دار شده و بهتر است از آزمون‌های ناپارامتریک استفاده شود؛ بنابراین تا اینجا فاصله‌ای بودن متغیرها به نفع آزمون پارامتریک و نرمال نبودن در دو متغیر به نفع آزمون ناپارامتریک بوده است.

پیش فرض یکسانی پراکنندگی ایجاب می‌کند که متغیرهای وابسته کمی در سرتاسر دامنه متغیرهای مستقل (پیوسته یا طبقه‌ای)، از سطوح پراکنندگی یکسانی برخوردار باشند. تخطی از این پیش فرض موجب

انعطاف پذیری: ۳-۶-۷-۱۳-۱۶-۲۱-۲۳-۲۴-۳۰-۳۱-۳۶-۳۹

نمره گذاری پرسشنامه براساس طیف لیکرت پنج درجه‌ای می‌باشد. حداقل امتیاز ممکن ۴۲ و حداکثر ۲۱۰ خواهد بود.

ابزارهای تحقیق استاندارد بوده و دارای روایی صوری و محتوایی از نظر خبرگان می باشد. میزان الفای کرونباخ برای سنجش میزان پایایی به ترتیب برابر $0/۸۷$ ، $0/۷۱$ و $0/۹۱$ می باشد.

برای جمع‌آوری اطلاعات ابتدا با مراجعه به اداره آموزش و پرورش بجنورد اجازه‌نامه در خصوص انجام پایان‌نامه اتخاذ گردید و سپس آمار معلمان ابتدایی شهرستان بجنورد استخراج و با مراجعه به مدارس ناحیه ۱ (شهر) و ناحیه ۲ (روستا) طیف نمونه تحقیق پرسشنامه‌های مربوطه توزیع و داده‌ها جمع‌آوری شدند و با اطلاعات حاصل از مطالعه کتابخانه‌ای هماهنگی به عمل آورده و سپس تجزیه و تحلیل استنباطی داده‌ها توسط نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ استفاده گردید.

یافته ها

براساس نتایج درج شده در جدول ۳ با توجه به اینکه در پرسشنامه ذهنیت فلسفی، متوسط امتیاز (نمره برش) ۱۲۶ می‌باشد و در این اینجا نمونه آماری میانگین (۱۳۶/۹۲) را کسب کرده‌اند بنابراین می‌توان گفت میزان ذهنیت فلسفی در بین نمونه آماری در حد نسبتاً خوب می‌باشد و با توجه به نمره برش پرسشنامه سرمایه روانشناختی که ۱۲۴ بوده و در این تحقیق میانگین نمرات نمونه $۸۷/۴۵$ کسب شده می‌توان گفت وضعیت سرمایه روانشناختی معلمان نمونه ضعیف بوده و در مؤلفه کیفیت تدریس میانگین به مقدار $۵۸/۴۹$ که نشان دهنده وضعیت خوب (نمره برش ۴۵) معلمان می‌باشد.

جدول ۳- اطلاعات توصیفی متغیرها

کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف استاندارد
۵۳	۲۰۱	۱۳۶/۹۲	۳۲/۸۴۲
ذهنیت فلسفی			

فرضیه صفر نشان دهنده تخطی از پیش فرض نابرابری پراکندگی واریانس است. از این رو، شاید بهتر باشد که پیش از بررسی برابری واریانس‌ها، ابتدا تخطی از نرمال بودن را بررسی و در صورت امکان اصلاح کرد. در صورت ناهمگنی پراکندگی می‌توان آن را با تبدیل داده‌ها اصلاح کرد. از طرفی مفروضه نرمال بودن آزمون‌ها، سطح معناداری آزمون لوین (طبق جدول ذیل) به عبارتی برای متغیرها بیشتر از میزان ۰/۰۵ به دست آمد. بنابراین مفروضه نرمال بودن برقرار است (مقدار آماره دوربین واتسون نیز ۱/۹ بوده چون بین ۱/۵ الی ۲/۵ می‌باشد مفروضه هم خطی متغیرها نیز برقرار است).

ناهمگنی پراکندگی می‌شود. معمولاً وقتی یک متغیر به روش نرمال توزیع نشده باشد یا روال تبدیل داده‌ها به توزیع غیرقابل انتظار منجر شود، ناهمگنی پراکنش به وجود می‌آید. در بافت تحلیل واریانس تک متغیری یا آنوا (با یک متغیر وابسته کمی و یک یا چند متغیر مستقل طبقه‌ای)، پیش فرض یکسانی پراکندگی به عنوان یکسانی واریانس تلقی می‌شود که در آن پیش فرض برابری واریانس‌های متغیروابسته در همه سطوح متغیرهای مستقل برقرار است. برای آزمون یکسانی واریانس می‌توان از آزمون آزمون لوین استفاده کرد. آزمون لوین (یا لوین)، فرضیه آماری یکسانی پراکندگی واریانس‌ها را در تمام سطوح متغیر مستقل مورد سنجش قرار می‌دهد. رد

جدول ۵- آزمون لوین

متغیرها	F	df1	df2	Sig
ذهنیت فلسفی	۲/۵۲	۱	۲۵۱	۰/۰۷
سرمایه روانشناختی	۳/۱۱	۱	۲۵۱	۰/۹۸
کیفیت تدریس	۲/۹۹	۱	۲۵۱	۰/۰۵

سرمایه روانشناختی در فعالیت‌های معلمان، تاثیری در میزان کیفیت تدریس نخواهد داشت.

برای پی بردن به نوع ارتباطات بین سه متغیر اصلی پژوهشی با یکدیگر ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش را محاسبه می‌کنیم چراکه ماتریس همبستگی مبنای محاسبه رگرسیون و نیز تجزیه و تحلیل مدل‌های علی است.

فرضیه اول) بین سرمایه روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان ابتدایی شهرستان بجنورد رابطه وجود دارد.

این فرضیه با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون مورد آزمون قرار گرفت. همبستگی بین سرمایه روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان برابر با ۰/۷ بوده که با توجه به سطح معناداری زیر ۵ درصد می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار نمی‌باشد به این معنا که بین دو بعد سرمایه روانشناختی با کیفیت تدریس همبستگی برقرار نبوده، بدین معنا که با افزایش و یا کاهش میزان

جدول ۶- نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون

کیفیت تدریس	متغیر
۰/۷	سرمایه روانشناختی
۰/۲۹	سطح معناداری

فرضیه دوم) بین ذهنیت فلسفی با کیفیت تدریس معلمان ابتدایی شهرستان بجنورد رابطه وجود دارد.

همبستگی بین ذهنیت فلسفی با کیفیت تدریس معلمان برابر با ۰/۱۴ بوده که با توجه به سطح معناداری زیر ۵ درصد می‌توان گفت در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار می‌باشد بدین معنا که با افزایش ذهنیت فلسفی معلمان، میزان کیفیت تدریس آنها نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

جدول ۷- نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون

کیفیت تدریس	متغیر
۰/۱۴	ذهنیت فلسفی
۰/۰۲	سطح معناداری

نتیجه گیری

نگاهی به کشورهای پیشرفته و توسعه یافته این نکته را روشن می کند که کشورهایی که موفقیت‌های چشمگیری در عرصه های مختلف بدست آورده اند، سنگ زیربنای توسعه خود را در امر توسعه آموزش و پرورش قرار داده اند (طالب پور، ۱۳۸۴: ۱۱).

معلم به عنوان قلب نظام آموزشی باید همواره تپنده و پویا بوده و دارای خصوصیات خاص و ارزنده باشد به طوری که سبب افزایش کارایی وی در نظام آموزش و پرورش شود. در این میان عملکرد آموزشی دبیران اگر به صورت برنامه ریزی شده و هدفمند تقویت شود تاثیر شگرفی بر نحوه آموزش آنها و یادگیری دانش آموزان در نتیجه پیشرفت نظام آموزش و پرورش خواهد گذاشت. عملکرد آموزشی را می توان کمیت و کیفیت آموزش ارائه شده توسط فرد در نظر گرفت (سلطانیان زاده، محبوبی، ندری و بدیعی، ۱۳۹۸: ۱۲۸). نحوه کیفیت آموزش ارائه شده توسط دبیران که با عنوان «کیفیت تدریس» شناخته می شود می تواند سبب یادگیری بهتر و عملکرد تحصیلی فراگیران شود. بر این اساس شناسایی مولفه های موثر بر کیفیت تدریس از اهمیت زیادی برخوردار می باشد.

نظام تعلیم و تربیت برای دستیابی به اهداف نهایی خود نیازمند به استفاده از نیروی اندیشه و کارآمدی در عملکرد و تفکر مدیران دارد. بر این اساس پژوهشهای مختلف نشان داده اند که بین ذهنیت فلسفی افراد و عملکرد آنها رابطه معناداری وجود دارد. تقویت ذهنیت فلسفی معلمان را قادر میسازد تا با تسلط بر وظایف خود، مسائل و

مشکلات آموزشی و تربیتی را با دید جامع در نظر بگیرند و ارتقاء فرآیندهای یاددهی و یادگیری را تسهیل نمایند (تقی پور ظهیر و توکلی، ۱۳۹۰).

پژوهشها نشان می دهند که سرمایه روانشناختی مولفه دیگری است که می تواند بر عملکرد آموزشی و کیفیت تدریس معلمان تاثیر داشته باشد. نظر به موارد فوق الذکر پژوهش حاضر به بررسی رابطه ذهنیت فلسفی و سرمایه روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان ابتدایی شهر بجنورد پرداخت. نتایج تحقیق نشان دهنده رابطه معنادار ذهنیت فلسفی با کیفیت تدریس معلمان بود که همسو با نتایج تحقیقات پیشین بود.

تحلیل داده ها، معناداری رابطه سرمایه روانشناختی با کیفیت تدریس را تایید نکرد یعنی افزایش یا کاهش مولفه های سرمایه روانشناختی (خودکارآمدی، تاب اوری، امید و خوشبینی) تاثیری بر کیفیت تدریس معلمان ندارد که با نتایج پژوهشهای پیشین مغایر بود. دلیل این امر شاید به دلیل تعهد عاطفی و حرفه ای معلمان با شغل خود بوده باشد که باید در تحقیقات آتی مورد بررسی قرار گیرد.

محدودیتهای برشمرده ذیل نیز می تواند دلیلی باشد بر عدم همسویی یافته های پژوهش حاضر با پژوهشهای پیشین:

- عدم همکاری برخی از معلمان در پر کردن پرسشنامه ها
- کمبود منابعی که رابطه هر سه مؤلفه این پژوهش را همزمان سنجیده باشند.
- محدودیت زمانی و مکانی تحقیق.

منابع

- اسمیت، ف.جی. (۱۳۸۲)، ذهنیت فلسفی در مدیریت آموزشی، ترجمه بهرنگی، تهران: انتشارات کمال تربیت انصاری، مریم؛ اسدی، ساندراسدی. (۱۳۹۶). رابطه ذهنیت فلسفی و سرمایه های روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان (نمونه موردی معلمان مقطع متوسطه شهر همدان). *نهمین کنفرانس بین المللی روانشناسی و علوم اجتماعی*، تهران.
- ایرانزاده، سلیمان. بابایی هروی، صادق. (۱۳۸۸). توانمندسازی کارکنان در سازمان های نوین. تبریز: انتشارات فروزش.
- تقی پور ظهیر، علی؛ توکلی، رویا. (۱۳۹۰). بررسی رابطه ذهنیت فلسفی مدیران با عملکرد دبیران مدارس متوسطه آموزش و پرورش منطقه ۴ تهران، مدیریت و برنامه ریزی در نظامهای آموزشی، ۴(۶): ۸۰-۶۳
- حمزه لو، زهره؛ نجیبه ظرف سازی؛ ربابه کریم بگلو و مریم بشارتخواه، (۱۳۹۶)، بررسی رابطه بین گرایش های مذهبی، ذهنیت فلسفی و کیفیت تدریس معلمان دوره ابتدایی، *کنفرانس بین المللی روانشناسی، مشاوره، تعلیم و تربیت*، مشهد.
- رستگار، احمد؛ قلی زاده، محمود. (۱۳۹۵). رابطه سرمایه روانشناختی و اثر بخشی تدریس معلمان مقطع ابتدایی منطقه جلگه رخ، *کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی*، شیراز
- رضایی جندانی، م؛ هویدا، رضا؛ سماواتیان، حسین. (۱۳۹۴). مفهوم توانمندسازی روان شناختی و رابطه آن با سرمایه روان شناختی معلمان، *رورکردهای نوین آموزشی*، ۱۰(۱): ۸۲-۶۱
- رهبری، فاطمه؛ شهابی افرکتی، فاطمه. (۱۳۹۷). بررسی نقش محتوای آموزشی کتاب خوانداری اول و دوم دبستان در تعالی دانش آموز. *کنفرانس بین المللی روان شناسی، علوم تربیتی و رفتاری*، تهران
- سلطانیان زاده، مریم؛ محبوبی، کمال؛ ندری، خدیجه؛ بدیعی، هانیه. (۱۳۹۸). مقاله نشریه رابطه سرمایه روان شناختی و باورهای انگیزشی با عملکرد آموزشی دبیران مقطع متوسطه شهرستان بوکان، *روانشنجی*، ۷(۲۸): ۱۴۷-۱۲۷
- شهبازی دستجردی، راحله؛ میرشاه جعفری، سید ابراهیم. (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین ذهنیت فلسفی و روش تدریس دبیران مدارس متوسطه شهر اصفهان. *مجله علوم تربیتی (مجله علوم تربیتی و روانشناسی)*. ۵(۲): ۵۸-۴۱.
- طالب پور، مهدی. (۱۳۸۴). تحلیل و تبیین ذهنیت فلسفی مدیران، مربیان و ورزشکاران تیمهای منتخب دانشگاهها و موسسات آموزش عالی، *هفتمین همایش ملی تربیت بدنی و علوم ورزشی*
- طالبی، سعید؛ آزاد اندیش، عصمت. (۱۳۹۶). رابطه ذهنیت فلسفی و سرمایه های روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان، *کنفرانس ملی پژوهش های نوین ایران و جهان در روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی*، شیراز
- طباطبایی، مینو؛ اعظمی، روزین. (۱۳۹۷). رابطه ذهنیت فلسفی و سرمایه های روانشناختی با کیفیت تدریس معلمان دوره ابتدایی شهر کرمانشاه، *سومین کنفرانس علمی پژوهشی رهیافت های نوین در علوم انسانی ایران*، ایلام
- کوشی، زهرا؛ سلطانی، اصغر. (۱۳۹۴). پیش بینی کیفیت تدریس اعضای هیئت علمی بر اساس ذهنیت فلسفی و انگیزش شغلی آنان، *پژوهش های آموزش و یادگیری*، ۲۲(۷): ۴۸-۲۹
- کیفی بجستانی، عباس؛ ولی پور ابراهیمی، نسترن. (۱۳۹۴). آموزش و پرورش و نقش معلم در جامعه، *دومین کنفرانس بین المللی روانشناسی، علوم تربیتی و سبک زندگی*، مشهد
- لطیف، محمدرضا؛ حسین زاده، داوود. (۱۳۹۷). رابطه بین ذهنیت فلسفی با نگرش به روش های تدریس فعال استادان دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساوه، *نخستین همایش*

Carr, D (2009). Professional and personal values and virtues in teaching. *Oxford Review of Education*, 32(2), 171-83.

Luthans, F. (2007). Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. *Personnel Psychology*, 60(3), 541-572.

Luthans, S. M. Jensen. (2001). Hope: A new positive strength for human resource development. *Human Resource Development Review*, 1(3), 304-322.

Whetten, D. A., & Cameron, K. S. (2000). *Developing management skills*. Pearson Education.

ملی پژوهش های کاربردی در مدیریت ، روانشناسی و علوم تربیتی، ساوه

مظلومیان، سعید؛ دهقان خلیلی، شهره. (۱۳۹۷). نقش سرمایه های روانشناختی بر اثر بخشی تدریس، کنفرانس ملی دستاوردهای نوین جهان در تعلیم و تربیت، روانشناسی، حقوق و مطالعات فرهنگی - اجتماعی، خوی معروفی، یحیی؛ کیامنش، علیرضا؛ مهرمحمدی محمود؛ علی عسکری، مجید. (۱۳۸۶). ارزشیابی کیفیت تدریس در آموزش عالی: بررسی برخی دیدگاه ها، مطالعات برنامه درسی، ۲(۵): ۸۱-۱۱۲

Quarterly Journal of Educational Psychology

Islamic Azad University Tonekabon Branch

Vol. 12, No. 4, winter 2022, No 48

Journal of Educational
Psychology

Predicting the teaching quality of teachers based on philosophical mindedness and psychological capital

Masoumeh Karimi¹, Behrang Esmaeilishad^{2*}

- 1) M.A. Department of Educational Sciences, Bojnourd Branch, Islamic Azad University, Bojnourd, Iran
2) Assistant Prof. Department of Educational Sciences, Bojnourd Branch, Islamic Azad University, Bojnourd, Iran

Abstract

The purpose of the research was to explain the relationship between philosophical mindedness and psychological capital with the teaching quality of elementary teachers. The purpose of the research was applied research, and in terms of method, it was a correlational description. The statistical population includes all the elementary teachers of Bojnourd city (1814 people), stratified random sampling was used for sampling (sample size 253 people). Research tools include philosophical mindset questionnaires (Jehangiri, 2013), Lutus psychological capital (2007) and teaching quality (2003), whose Cronbach's alpha values were 0.71-0.87-0.91, respectively. In order to analyze the data, descriptive and inferential statistics including Pearson's correlation coefficient and step-by-step regression were used with the help of SPSS 23 software. The results show that the correlation between psychological capital and teachers' philosophical mindset is 0.18 and philosophical mindedness with teachers' teaching quality is 0.14, which can be said to be significant at the 95% confidence level, but the correlation between psychological capital and teachers' teaching quality is 0.7 which is not significant due to the significance level below 5%.

Key words: teaching quality, philosophical mindedness, psychological capital
